

ROOSEVELT, STALIN A PREHISTORIE ŽELEZNÉ OPONY

M i r o s l a v B r e i t f e l d e r

Klíčová slova: Stalin, Roosevelt, Churchill, Hopkins, Wallace, druhá světová válka, spojenečtví, Atlantická charta, setkání Roosevelt – Stalin, poválečné uspořádání světa, bezpodmínečná kapitulace, rozpory Churchill – Roosevelt.

Key Words: Stalin, Roosevelt, Churchill, Hopkins, Wallace, the Second World War, alliance, Atlantic Charter, summit meeting Roosevelt – Stalin, unconditional surrender, disagreement Churchill – Roosevelt.

Abstrakt: Velmi často a velmi spekulativně mnozí autoři uvádějí a dokládají, že v Jaltě západní spojenci vydali, či lépe řečeno prodali své středo a východoevropské spojence Stalinovi. Předložený článek se pokusí prokázat, že proces „přenechání“ části Evropy komunistickému Rusku započal ještě před vstupem SSSR a USA do války, tedy v roce 1941. Snaha zalíbit se Stalinovi – donedávna Hitlerovu spojenci – spolu s levicovým viděním světa vedla amerického prezidenta ke snaze vyloučit v co možná největší míře z jednání nejen britského premiéra, ale i Kongres a ministerstvo zahraničí Spojených států a dohodnout se o všem rovnou se Stalinem. Důsledky tohoto jednání si F. D. Roosevelt údajně uvědomil až krátce před svou smrtí. V Jaltě a Postupimi již bylo na případnou nápravu jeho chyb pozdě...

Abstract:

Many authors have reported that the Western Allies at Yalta sold their Central and East European partners to Stalin. This article tries to demonstrate that the process of "abandonment" of this part of Europe to Communist Russia began even before entering of the USSR and the USA into the war, so in 1941. Trying to please Stalin - Hitler's allies recently - along with left-wing vision of the world led the American president to attempt to exclude as much as possible of the meeting, not only the British Prime Minister, but also Congress and the U.S. State Department and to agree about everything with Stalin. Franklin D. Roosevelt supposedly realized the consequences of this meeting until shortly before his death. It has been possible to rectify his error too late at Yalta and Potsdam...

Logickým předpokladem pro vytvoření železné opony bylo poválečné rozdělení světa. Ovšem slovo poválečné je poněkud zavádějící: k mnoha nevratným krokům došlo již v jejím průběhu, leckdy i v době, kdy se situace Sovětského svazu jevila jako nanejvýše problematická. Mapa Evropy z let 1939 – 1941 a z období po porážce nacionálně socialistického Německa (někdejšího sovětského spojence) ukazuje, že sovětská zahraniční politika byla velmi konzistentní. Ostatně dnešní podobu východní polské hranice stanovili soudruzi Molotov a Ribbentrop v Moskvě... Ovšem komunistům by neměla být podsouvána myšlenka, že chtěli svět rozdělit: chtěli jej dobýt a ovládnout celý. A pomocníků k tomu nalézali vždy dostatek. I na druhé straně, i na pozicích, kde by to jeden možná nečekal...

Během války se pochopitelně vytvořil poněkud idealizovaný obraz spolubojovníků ve zbrani. Spojené státy a Velká Británie zdůrazňovaly statečnost ruských vojáků a vytrvalost ruského vedení mnohem více než naopak: do chvály Spojenců se ze strany Sovětů mísily velmi ostré výčitky, a to nejen v propagandě určené vlastním občanům“. Pro Rusy zůstávaly Spojené státy a Velká Británie, především však Spojené státy, ztělesněním kapitalismu a zastáncem myšlenky o obklíčení Ruska.¹

Stalinovy poválečné cíle byly čtyři: zabezpečit vlastní osobní moc; zabezpečit domácí postavení komunistického režimu; zabezpečit mezinárodní postavení Sovětského svazu a tím také marxisticko – leninské ideologie – přesně v tomto pořadí. Jeho snahou bylo zajistit, aby už nikdy žádná vnitropolitická síla neohrozila jeho samovládu a nikdo zvenčí neuvrhl do nebezpečí jeho říši. Zájmy komunistů kdekoliv na světě, i když je třeba považoval za oprávněné, zůstanou trvale podřízeny sovětským prioritám, jak je stanovil on.

Základní problém Rooseveltovy politiky, s níž šla ruku v ruce válečná propaganda, spočíval v naprostém nepochopení sovětského postupu i přístupu, neboť prezidentův levičácký antifašismus byl příliš poznamenán závislostí na módních trendech a jejich falešných pohledech na SSSR a spolupráce uvnitř válečné koalice a poválečné uspořádání bylo inspirováno (wilsonovskými) představami o Společnosti národů a spravedlivějším světovém řádu. Právě to umožnilo nepřiměřený vliv řadě prosovětsky a levicově orientovaných osob a uskupení.² Jakmile Hitler vyhlásil Sovětskému svazu válku a Rusko se

¹ GILBERT, M.; LARGE, D., C.: *Konec evropské éry. Dějiny Evropy 1890 – 1990*. Praha 2003, s. 389n.

² V očekávání velkých spojeneckých konferencí, které byly plánovány na konec roku 1943 a měly vyjasnit vzájemné představy o válečných cílech, byly v Moskvě na podzim ustaveny tři komise pro válečné plánování. První, jíž předsedal bývalý sovětský vyslanec v Londýně Ivan M. Majskij, měla vypracovat návrhy, jak naložit s Německem a jeho spojenci, zejména, jak od nich dostat reparace. Další, vedená bývalým komisařem zahraničí Litvinovem, zpracovávala návrhy nepoválečné uspořádání a na mírové smlouvy, jimiž má být upraveno. Třetí komise, v jejímž čele stál člen politbyra maršál Kliment J. Vorušilov, se zabývala vojenskými záležitostmi, včetně podmínek zastavení palby. MASTNÝ, V.: *Studená války a sovětský pocit nejistoty. 1947 – 53. Stalinova léta*. Praha 2001, s 26n.

tím stalo spojencem Ameriky, vymyslel si způsob, jak obejít státní department a velvyslanectví, a jednal se Stalinem přímo. Jeho prostředníkem se stal Harry Hopkins, politický šíbr, který mu ihned hlásil, že Stalin je tímto návrhem nadšen: „V našeho velvyslance a v naše diplomatické úředníky nemá důvěru“. Roosevelt chtěl obejít také Churchilla, kterého považoval za nenapravitelného imperialistu, neschopného pochopit ideologický idealismus. Roosevelt dlouho nevěřil, že Stalin chce získat cizí území a káral Churchilla: „Máte kolonizátorský instinkt v krvi již čtyři sta let a prostě nechápete, že by nějaký stát mohl nechtít získat území, když se k tomu naskytne příležitost.“ Myslím, řekl dále o Stalinovi, „že když mu dám všechno, co mohu a nebudu za to chtít nic, noblese oblige: nebude se snažit si něco přisvojovat a bude se mnou spolupracovat za světovou demokracii a mír.“³

Krátce po vstupu Ameriky do války se pokusil v Beringově průlivu sejít se Stalinem – s vyloučením Churchilla. Mělo to být zcela „neformální a zcela prosté několikadenní setkání ve dvou“, jehož cílem bylo „setkání myslí“. Roosevelt by si s sebou vzal jen Harryho Hopkinse, tlumočníka a stenografa. Svědky schůzky měli být pouze tuleni a rackové...⁴

To vše vyplývalo z Rooseveltova „politického ustrojení“. Vždy byl „homo politicus“ patřící k patricijské elitě a ztělesňoval i její instinkty: jak módní antikolonialismus, tak progresivismus, také však pocit intelektuální nadřazenosti a okouzlení vlastním umem. Ve věcech zahraniční politiky „nepotřeboval rady“ a využíval své mimořádné autority, aby ponechal „zženštilcům“ z ministerstva zahraničí (ministra Hulla nevyjímaje) jen okrajovou roli. Prestižní diplomatické pozice se dostávaly prezidentovým „dobrým známým“ nebo těm, kteří naplňovali pokladnu vládnoucí Demokratické strany. K Rooseveltovu sebeklamu o nadřazenosti patřila i představa, že jen on sám je schopen postavit vztahy uvnitř válečné koalice na konstruktivní základy.⁵ Již v březnu 1942, tedy mnohem dříve, než se setkal se Stalinem, psal Churchillovi: „Určitě Vám nebude vadit, budu-li zcela otevřený a řeknu: domnívám se, že já osobně mohu jednat se Stalinem lépe než Váš Foreign Office nebo můj Státní department. Stalin nenávidí Vaše emisary. Myslím si, že já se mu líbím víc, a já doufám, že tak bude cítit i nadále.“⁶ Prezident Spojených států amerických se však nacházel v poněkud schizofrenní situaci. Na straně jedné ostře odmítal možnost britsko – sovětské

³ JOHNSON, P.: *Dějiny 20. století*. Praha 1991, s. 422.

⁴ KISSINGER, H.: *Umění diplomacie. Od Richelieua k pádu Berlínské zdi*. Praha 1994, s. 420.

⁵ DURMAN, K.: *Popely ještě žhavé I. Světová válka a nukleární mír 1938 – 1964*. Praha 2004, s. 88.

⁶ Citát je překládán i poněkud drsněji: „Vím, že vám nebude vadit, když k vám budu brutálně upřímný, a řeknu vám, že Stalina zřejmě zvládnou lépe než naše nebo vaše ministerstvo zahraničí. Stalin nesnáší vaše politické špičky, mě má zřejmě raději a doufám, že to tak i zůstane.“ FENBY, J.: *Spojenci. Zákulisní informace o tom, jak Roosevelt, Stalin a Churchill zvítězili v jedné válce a položili základy další*. Praha 2008, s. 95.

dohody o poválečných územních požadavcích Sovětského svazu, neboť ji vnímal jako hrubé porušení Atlantické charty.⁷ Především se mu však nezamlouvalo, že Britové komunikují s Rusy bez něho. Především však byl přesvědčen, že tento zásadní rozpor dokáže překonat.⁸ Vedle víry v americko – sovětskou spolupráci, ba postupnou konvergenci sovětského systému a západní demokracie, byla součástí tohoto obrazu i prezidentova alergie vůči hlasům skutečných odborníků, které již zmiňovaný prezidentův otrocky oddaný důvěrník Harry Hopkins nazval „antisovětskou klikou ve Státním departmentu“. Především šlo o Kennana, Bohleho, Loye a Hendersona.⁹ Hopkinse naopak Stalin chválil jako „jediného Američana, s nímž může hovořit z duše“.¹⁰

Dalším velkým příznivcem levice, Stalina a sovětského systému byl Rooseveltem proti vůli Demokratické strany prosazený viceprezident Henry Wallace. Po napadení SSSR jeho spojencem pronesl projev o „pomoci Rusku“, v němž mimo jiné prezentoval své přesvědčení, ameická i ruská revoluce byly součástí „ pochodu svobody v uplynulých 150 letech. Není náhoda, že se Američané a Rusové mají rádi, když se seznámí. Oba národy věcí, že jejich budoucnost bude větší, než jejich minulost. Oba nenávidí přetvářku.“ Samozřejmě nezůstalo jen u jednoho „pokrokového“ projevu. Již v roce 1942 s potěšením přijal Molotovovo pozvání k návštěvě „v boji angažované“ země. V roce 1944 navštívil Kolymu a více než ochotně zbaštil frašku v režii KGB. Z míst likvidačních koncentráků se vrátil nadšen a svému nadšení dával průchod po svém návratu do USA. Návštěva SSSR mu však již příliš nepomohla: na nominačním sjezdu Demokratické strany v roce 1944 jej již Rooseveltovi přívrženci (Národ chce Wallace!) jako kandidáta na viceprezidenta neprotlačili. P dva hlasy zvítězil Harry Truman...¹¹

5. prosince 1942 podnikl Roosevelt další pokus o sjednání osobní schůzky se Stalinem, kterou navrhl na dobu „kolem 15. ledna“. Bezprostředním podnětem bylo tentokrát memorandum generála Jamese H. Burnse, který shrnul všechny dosavadní důvody pro pěstování přátelství s SSSR (porážka Německa, spolupráce v boji s Japonci, poválečná mírová spolupráce). Dokument, datovaný 1. prosince 1942, byl vlastně určen Hopkinsovi, kterému se zalíbil natolik, že jej s vlastními dodatky předal ministerstvu zahraničí. Vedle setkání se

⁷ Tamtéž, s. 156n.

⁸ Tamtéž, s. 94n.

⁹ Henderson byl například pokládán za jednu z nejosvícenějších hlav a jeho osobní zkušenosti se sovětskými i pobaltskými poměry sahaly až do dob občanské války. Tím vyvolal hněv nejen Litvnova, nýbrž „stal se ve Washingtonu let 1941 – 1945 nežádoucí osobou“ a byl odsunut do diplomatické služby na Střední východ. DURMAN, K.: o. c., s. 88.

¹⁰ Tamtéž, s. 89.

¹¹ TZOULIADIS, T.: *Opuštění. Z velké krize do gulagu: naděje a zrada ve Stalinově Rusku*. Praha 2010, s. 202 – 216.

Stalinem navrhoval Hopkins ještě cestu Marshalla, Kinga a Arnolda do Moskvy, kde by konečně v duchu „přátelství ve zbrani“ jednali „volně o našich plánech, možnostech a omezeních“. Burns také doporučoval, aby byl admirál Standley vystřídán nějakou reprezentativnější a veřejnosti na obou stranách známější figurou a aby všem americkým úřadům a institucím byla vnucena jednotná linie, vůči SSSR „loajální a skutečně přátelská“. Stalin se však prostřednictvím Livinovovým omluvil...

Roosevelt se rozhodl, že k setkání se Stalinem musí dojít v každém případě: o zprostředkování byl požádán bývalý velvyslanec v Moskvě, Joseph Davies, který se však do věci nepustil, dokud prezidenta nepřiměl k jasnějšímu vyjádření v otázce východní polské hranice. Dostalo se mu poněkud pythické odpovědi: „Řekněte jim toto. Myslíme si, že máte na Curzonovu linii nárok, ale není moudré na tom teď trvat.“ Davies se objevil v Moskvě ve třetím květnovém týdnu roku 1943 a ke znechucení odcházejícího vyslance Standleyho zahájil svůj pobyt svoláním tiskové konference, na níž vynadal všem americkým korespondentům, kteří kritizovali SSSR, a obvinil je z poškozování vlastní země. Novináři se však nemínili podrobit. Davies pak musel od počáteční zloby přejít ke konciliantnější debatě. V „zuřivě prosovětských postojích“ však celkově setrval a většina novinářů projevovala podiv, jak mohl být pro tak významný úkol vybrán člověk s tak netolerantními názory.

Ty byly navíc stejně kuriózní jako ve 30. letech. Dne 29. května znovu žádal Roosevelta, aby Moskva dostala závazný a konečný slib týkající se druhé fronty, a pochválil sám sebe, neboť prý dosáhl průlomu ve vzájemných vztazích. Tentokrát to byla do jisté míry pravda. Zvláštním kódem mohl totiž prezidentovi sdělit, že Stalin konečně souhlasí s osobním setkáním. Rooseveltovy návrhy na schůzku na Sibiři nebo Aljašce však Stalin zamítl a navrhl náhradou Teherán. Davies byl pak s velkými fanfárami vypraven na cestu domů, přičemž na jeho přání mu sovětský letištní personál napsal na letadlo velký rudý nápis *Mission to Moscow*. Prezidentovým tlumočnickem a zároveň inspirátorem byla americká válečná propaganda. Neodmyslitelně k ní patřily právě mnohokrát vydané Daviesovy paměti „Moskevská mise“ (*Mission to Moscow*) a podle nich vyrobený hollywoodský produkt. Když se Bílý dům rozhodl film financovat, nic nevadilo, že ve scénáři našli odborníci 67 hrubých faktických chyb. Frank Capra, režisér proslulého válečného seriálu *Why We Fight*, musel odmítnout sedm mu navržených scénářů, protože všechny byly ryzí komunistickou propagandou. I zde, stejně jako v diplomatickém sboru, „Roosevelt povyšoval ty, kdož sympatizovali se Sověty, a potlačoval veřejnou kritiku“. Kritériem bylo opěvovat válečného

spojence a pěstovat víru v jeho symbol, „dobrého strýčka Joe“.¹²

Situace v té chvíli vypadala tak, jako by se základem sovětsko-amerického přátelství mohla stát zjevná averze vůči Churchillovi. Roosevelt se svěřoval Josephu Daviesovi se svou nechtí k britským imperiálním přístupům v Asii, zejména v Indii, ale také na Balkáně. Davies mu zase svěřoval sovětský názor, že Británie dohrála a měla by být po válce ze světové politiky vyřazena. Podobně vnímal situaci také Roosevelt a přizpůsobil tomu svou příští taktiku na konferencích Velké trojky. Často se totiž stavěl za Stalinovy názory a Churchilla nejen zlehčoval, ale dokonce zesměšňoval. Prezident například vykládal na teheránské konferenci Stalinovi, jak by si přál, aby nejen dostal Brity z Indie, ale aby tam byly provedeny radikální změny, „něco v sovětském stylu“.¹³ Stalin se z toho těšil, Rooseveltovým názorům naslouchal jakoby s respektem a jen občas si nenechal ujít příležitost, aby ukázal, že je chytřejším i vzdělanějším politikem než on.¹⁴

Z prezidentova hlediska to mělo dvě výhody – Stalin byl stále utvrzován v tom, že proti němu neexistuje žádná anglosaská fronta, a sám proto ani nějakou anglo-sovětskou frontu nevytvářel.¹⁵

Ze snahy usmířovat a uklidňovat Stalina vyplynul i závazek z jednání Britů a Američanů v Casablance. Nejznámějším výsledkem tohoto zasedání bylo Rooseveltovo prohlášení o požadavku „bezpodmínečné kapitulace“ zemí Osy, které prezident učinil před houfem novinářů až na závěr konference. Churchill se sice snažil získat výjimku pro Itálii, ale Roosevelt usoudil, že Stalin trpí bezpochyby „pocitem osamělosti“ a je třeba mu dát jasně najevo, že na západě nedojde k žádnému separátnímu míru.¹⁶ Churchill i vůdčí američtí diplomaté věděli, že prezident se dopustil kolosální chyby, podrazil nohy těm Němcům, kteří se chtěli zbavit Hitlera a uzavřít mír. Byl to však Stalin v Teheránu, kdo přišel s přesnou diagnózou: „Bezpodmínečná kapitulace slouží pouze k tomu, aby sjednotila německý lid (za Hitlerem), kdežto stanovení konkrétních podmínek, ať již jakkoliv tvrdých, by Němcům jasně řeklo, co musí přijmout, aby válka skončila; urychlilo by to den jejich kapitulace.“¹⁷

Namísto debat o poválečném uspořádání světa se prezident pokusil Stalina zprostředkovaně ujistit, že je možné uspokojit sovětské bezpečnostní nároky bez porušení Atlantické charty. Prezidentem inspirovaný článek Forresta Davise v *Saturday Evening Post*

¹² DURMAN, K.: o. c., s. 89.

¹³ Ibid., s. 87.

¹⁴ DURMAN, K.: o. c., s. 87. Roosevelt v rozvoru se Stalinem navrhoval uspořádat bilaterální, tedy pouze sovětsko – americkou konferenci o Indii. Stalin ovšem namítl, že v Indii je komplikovaná společnost s mnoha úrovněmi a kastami a reforma zdola by znamenala revoluci.

¹⁵ WANNER, J.: *Spojené státy a evropská válka 1939 – 1945. Díl II. Amerika v boji*. Praha 2002, s. 88.

¹⁶ Tamtéž, s. 84.

¹⁷ DURMAN, K.: o. c., s. 97.

z 10. dubna 1943 Moskvu ubezpečoval, že Roosevelt si v rámci Velké trojky přeje harmonické vztahy. Podle pisatele by měl SSSR orientovat svou novou vojenskou moc k vytvoření poválečné spolupráce, jinak nelze zabránit globální mocenské bipolaritě, v jejímž rámci by se USA ujaly vedení Západu. Davis přitom zdůraznil, že prezident věří ve spolupráci už proto, že obě země naléhavě potřebují mír. Pak následovaly klíčové formulace: „Stalin by mohl... uspokojit své územní zajištění... kombinací plebiscitů a pověřeneckých metod. Zahrnuje to jisté riziko, ale je sotva možné dosáhnout současně všeobecné spolupráce a fait accompli ve východní Evropě.“ Roosevelt tedy nabízel Moskvě něco, co se značně podobalo vlivu USA v Latinské Americe.¹⁸

13. dubna 1943 přinesl berlínský rozhlas šokující zprávu, že u obce Katyň nedaleko Smolenska byly nalezeny hroby polských důstojníků v počtu asi 10 000 osob. Podle předběžné obdukcce se mělo jednat o zajatce z tábora v Kozelsku, kteří odtud byli odvezeni na jaře 1940 a krátce poté postříleni. Zpráva byla tak nečekaná, že i londýnští Poláci ji zprvu považovali za další trik nacistické propagandy. Nicméně koncem dubna informoval polský premiér Sikorski Churchilla, že má důkazy o tom, že má důkazy o tom, že oběti nalezené v Katyni mají na svědomí Rusové. Moskva přirozeně z masakru obvinila Němce, polskou exilovou vládu pak z podpory nacistů a spolupráce s nimi.¹⁹ Ač Roosevelt i Churchill odmítali přerušování styků sovětské a polské exilové vlády, nakonec stanovisko Moskvy akceptovali. „Musíme porazit Hitlera a teď není čas na hádky a obviňování“, řekl Churchill sovětskému vyslanci Majskému.²⁰

Koneckonců o měsíc dříve – v březnu roku 1943 – změnil Roosevelt při setkáním s Edenem své stanovisko k Atlantické chartě: o poválečných hranicích neměla rozhodovat referenda, ale vítězné mocnosti, a to ještě před mírovou konferencí. Roosevelt doslova prohlásil, že se „na mírové konferenci nechce dohadovat s Polskem a dalšími malými zeměmi“. O tom, že věci budou připraveny – na rozdíl od roku 1918 – v předstihu se prezident zmínil i v průběhu závěrečné tiskové konference s britským ministrem zahraničí.

Ne nadarmo napsal o Rooseveltovi již v létě roku 1943 Litvinov, tehdy vyslanec ve Washingtonu, že „je k nám přátelštější než kdokoli jiný z prominentních Američanů, jeho snah spolupracovat s námi je zcela zřejmá a je také mimo vší pochybnost, že také v budoucnu bude přístupný našemu vlivu.“ Byl. Ostatně za největšího protivníka z globálního hlediska pokládal Velkou Británii a za základní „antiimperialistický“ úkol rozbití jejího koloniálního

¹⁸ Tamtéž, s. 90.

¹⁹ FENBY, o. c., s. 156.

²⁰ CHURCHILL, W., S.: *Druhá světová válka. IV. díl. Karta se obrací*. Praha 1994, s. 757.

impéria.²¹ Kolonie pochopitelně neměly zůstat ani Francouzům, byť z jiného důvodu. Například o Indočíně prohlásil Roosevelt, že se tam lidé mají hůř než před příchodem Evropanů. Se Stalinem se shodl na tom, že by po válce neměla být vrácena Paříži.²²

Lze proto souhlasit s tvrdým, ale korektním hodnocením George Kennana, který konstatoval: „Pravdou je – a my se jí nemůžeme vyhnout –, že Franklin Roosevelt, přes všechn svůj šarm a obratnost politického vůdce, byl v zahraniční politice velmi povrchním mužem, ignorantským, diletantským, s krajně omezeným intelektuálním horizontem... Jeho schémata byla buď cynicky vypočítána na to, aby vyhovovala zaujatým a neosvíceným nátlakovým skupinám, bez patřičného ohledu na mezinárodní dopad, nebo svědčí o jeho velmi špatném chápání světových záležitostí.“²³

28. listopadu 1943 ve tři hodiny odpoledne se Rooseveltův sen splnil: v Teheránu se sešel se sovětským diktátorem. Po setkání, k němuž nebyl britský ministerský předseda pozván, byl americký prezident spokojen. „Jsem přesvědčen, že si budeme se Stalinem rozumět. V příštích dnech si vyjasníme mnoho nedorozumění a zbavíme se nedůvěry. Doufám, že jednou provždy. Co se vztahů strýčka Josifa a Winstona ... s tím budu mít spoustu práce. Oba jsou tak jiní, mají jiné myšlenky, jiné povahy.“²⁴

Resumé:

Velká zásluha Franklina Delano Roosevelta spočívá mimo jiné v tom, že přesvědčil své spoluobčany, že ač byly Spojené státy americké napadeny Japonskem, nachází se hlavní bojiště jinde než v Tichomoří. Rooseveltovy strategické úvahy však byly do značné míry určovány osobními a politickými preferencemi, stejně jako vysokým míněním o svých vlastních schopnostech. Nejen proto byl pro amerického prezidenta odpovídajícím a vhodným partnerem komunista Stalin, nikoli „nenapravitelný kolonialista“ Churchill či snad dokonce bezvýznamný voják de Gaulle. V úsilí o souznění se Stalinem byl Roosevelt ochoten opouštět své halasně proklamované zásady, včetně Atlantické charty. Je faktem, že důležitému spojení s komunistickou diktaturou proti Třetí říši byl ochoten mnohé obětovat i Churchill, ten však neztrácel soudnost a nepropadal levicovému prosovětskému nadšení. To bylo vlastní Rooseveltovi a řadě jeho blízkých spolupracovníků. S určitou nadsázkou by bylo možné říci, že loajalita ke Stalinovi byla druhdy rozhodující pro výběr a postavení čtených amerických veřejných činitelů. Vyrcholením snah prezidenta USA se stal teheránský summit, na němž se Roosevelt domníval navázat úzký osobní vztah se Stalinem...

²¹ Jak již bylo zmíněno, jednou z metod, kterých prezident užil k získání Stalinovy důvěry, bylo ostentativní distancování se od Churchilla. Svěřil se s tím Frances Perkinsové, své dávné přítelkyni a ministryni práce: „Čím více Winston rudl a čím více se kabonil, tím více se Stalin usmíval. Nakonec se Stalin svým hlubokým hlasem zafěhtal a já jsem poprvé za ty tři dny spatřil světlo. I já jsem se rozesmál, a smál jsem se tak dlouho, dokud jsme se nezačali smát oba. Pak jsem jej oslovil „strýčku Joe“. Den předtím by to považoval za drzost, ale toho dne se zasmál, přišle ke mně a potřásl mi rukou. Od té doby je náš vztah osobní. Ledy byly prolomeny a my jsme mluvili jako muž s mužem, jako bratr s bratrem.“ KISSINGER, H.: o. c., s. 422.

²² FENBY, o. c., s. 190.

²³ Citováno dle: DURMAN, K.: o. c., 86.

²⁴ Citováno dle: FENBY, o. c., s. 191.

Summary:

Great credit is Franklin Delano Roosevelt, among other things that convince his fellow citizens, that although the USA was attacked by Japan, is the main battleground in the Pacific than elsewhere. Roosevelt's strategic considerations were largely determined by personal and political preferences, as well as a high opinion of his own abilities. Not only because the U.S. President for appropriate and suitable partner Communist Stalin, not "irreparable colonialist" Churchill and perhaps even insignificant soldier de Gaulle. In harmony with the efforts of Stalin, Roosevelt was willing to leave their loudly proclaimed principles, including the Atlantic Charter. The fact is that an important alliance with the Communist dictatorship against the Third Reich was willing to sacrifice many of Churchill, but he wasted no reason and not dropping leftist prosovětskému enthusiasm. It was Roosevelt's own and many of his close associates. With some exaggeration, it would be possible to say that loyalty to Stalin were once crucial to the selection and position of many U.S. public officials. The culmination of efforts by U.S. President became the Tehran summit at which Roosevelt thought to establish a close personal relationship with Stalin...

Literatura a prameny

- DRULÁK, P.: *Metafory studené války. Interpretace politického fenoménu*. Praha 2009.
- DURMAN, K.: *Popely ještě žhavé I. Světová válka a nukleární mír 1938 – 1964*. Praha 2004.
- FENBY, J.: *Spojenci. Základní informace o tom, jak Roosevelt, Stalin a Churchill zvítězili v jedné válce a položili základy další*. Praha 2008
- GILBERT, M.; LARGE, D., C.: *Konec evropské éry. Dějiny Evropy 1890 – 1990*. Praha 2003.
- CHURCHILL, W., S.: *Druhá světová válka. IV. díl. Karta se obrací*. Praha 1994.
- KISSINGER, H.: *Umění diplomacie. Od Richelieua k pádu Berlínské zdi*. Praha 1994.
- TZOULIADIS, T.: *Opuštění. Z velké krize do gulagu: naděje a zrada ve Stalinově Rusku*. Praha 2010.